

Nobeigums

EQUAL projekta ietvaros 2005. gadā veiktā pētījuma „Ieslodzīto un no ieslodzījuma atbrīvoto personu izglītības, nodarbinātības un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamība” rezultāti liecina par sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nepieciešamību gan ieslodzījuma vietās, gan pēc atbrīvošanas no tām. Šobrīd Latvijas cietumos lielākā vai mazākā mērā realizē astoņas sociālās rehabilitācijas programmas, to skaitā sociālās rehabilitācijas programmu „Dzīves skola” *Latvijas brīvības atņemšanas iestādēs* [Valsts probācijas dienests, Rīga, 2004]. Pētījums apliecināja šīs programmas pozitīvo devumu ieslodzīto un atbrīvoto personu rehabilitācijā, taču tajā pašā laikā atklāja nepieciešamību sociālās rehabilitācijas procesā vairāk akcentēt tieši šo personu būtiskākās *vajadzības*. Pētījumā konstatēja, ka būtiskākās vajadzības sociālajā rehabilitācijā *ieslodzījuma vietās* ir:

- Nepieciešamība atjaunot zaudētās sociālās prasmes un iemācīties jaunas prasmes, kā arī uzturēt esošās prasmes (rīkoties ar naudu, uzvesties sabiedriskās vietās, saņemt pieejamos pakalpojumus, plānot budžetu, meklēt darbu, rūpēties par savu veselību, veidot attiecības ar līdzcilvēkiem utt.).
- Savstarpējo attiecību veidošanas prasmes.
- Prasme izdzīvot jauna tipa apstākļos.
- Izpratne par likumdošanu un cilvēka attiecībām ar likumu.
- Izsmeljoša informācija par iespējām, tiesībām un pienākumiem pēc atbrīvošanās no ieslodzījuma vietas.
- Skaidrojoša informācija par Valsts probācijas dienesta darbības mērķiem, uzdevumiem un funkcijām.
- Brīvā laika radoša, interesanta un organizēta pavadīšana.
- Bibliotēkas pieejamība.
- Vajadzība pēc fiziskām aktivitātēm.
- Veselīga dzīvesveida popularizēšana un veicināšana.
- Nodarbinātība (iespēja aizpildīt brīvo laiku, attīstīt dažādas prasmes, nopelnīt naudu utt.).
- Vajadzība pēc sociāla un psiholoģiska atbalsta.

Savukārt, *atbrīvojoties no ieslodzījuma*, būtiskākās vajadzības ir:

- Līdzcilvēku, pašvaldību un sociālo institūciju izpratne un atbalsts.
- Prasme rīkoties ar naudu, plānot budžetu, iepirkties.
- Izpratne un informētība par sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem, prasme izmantot esošo informāciju.
- Vajadzība pēc sociālās rehabilitācijas centriem.

Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas „Attīstība” ekspertu grupa, izstrādājot sociālās rehabilitācijas programmu „Dzīves skola II” profesores Dr. Lidijas Šilņevas un profesores Dr. Ainas Vilciņas vadībā, ņemusi vērā sociālās rehabilitācijas programmas „Dzīves skola” *Latvijas brīvības atņemšanas iestādēs* ieviešanas un realizācijas praktisko pieredzi un metodisko bāzi, kā arī personu būtiskākās vajadzības sociālās rehabilitācijas gaitā. Programmas īstenošanas rezultātā cilvēki, kas izcieš sodu vai ir izcietuši sodu brīvības atņemšanas iestādēs, būs sagatavoti atbrīvošanai un reintegrācijai sabiedrībā, apguvuši un attīstījuši sociālās pamatprasmes, ieguvuši zināšanas un mainījuši attieksmes, kas veicinās vieglāku saskarsmi ikdienā gan soda izciešanas termiņa beigu posmā, gan tūlīt pēc soda izciešanas. Tas arī ir sociālās rehabilitācijas programmas „Dzīves skola II” mērķis.

Autori izsaka pateicību Ilģuciema, Grīvas, Šķirotavas un Valmieras cietumu ieslodzītajiem un administratīvajam personālam un Latvijas sociālās rehabilitācijas centru dalībniekiem un personālam par atsaucību, kā arī Valsts probācijas dienesta pārvaldes, Ieslodzījuma vietu pārvaldes un EQUAL projekta ieviešanas grupas ekspertiem par sniegto atbalstu un konsultācijām sociālās rehabilitācijas programmas „*Dzīves skola II*” tapšanas gaitā.